

RIKSADVOKATEN

Advokat John Christian Elden
Postboks 6684 St. Olavs plass
0129 OSLO

REF.:

VÅR REF.:

12664420 5061/14-63

DATO:

26. august 2016

DOK.NR.

31

DERES HENVENDELSE 16. AUGUST D.Å.

Det vises til Deres brev 16. august d.å, der det bes om innsyn i statsadvokatens påtegning hit i ankespørsmålet, og i riksadvokatens avgjørelse om ikke å anke lagmannsrettens dom. De to påtegningene ligger ved. I lys av den betydelige offentlige interesse for lagmannsrettens frifinnende dom vil riksadvokaten gi noen utfyllende merknader til påtegningene, som i tråd med det som er vanlig er gitt en kortfattet form.

Som det fremgår av riksadvokatens påtegning, ble ankespørsmålet avgjort av den førstestatsadvokat ved Riksadvokatembetet som på det aktuelle tidspunktet fungerte som riksadvokat. Riksadvokatens øverste ledelse har i etterkant, selv om ankefristen var utløpt, foretatt en fornyet vurdering av ankespørsmålet, og har i den forbindelse sett hen til de synspunkter som har kommet til uttrykk i det offentlige ordskiftet om saken. Gjennomgangen har ikke gitt grunnlag for annet enn fullt ut å stille seg bak beslutning som går frem av påtegningen 18. juli d.å.

Når riksadvokaten besluttet ikke å anke lagmannsrettens dom, skyldes det selvsagt ikke at man ved dette kontor mente saken ikke var viktig nok til å bruke ytterligere ressurser på den. Tvert imot; riksadvokaten har over år gitt klare direktiver om at voldtektssaker skal gis den høyeste prioritet, og det gjelder også for den foreliggende så langt de rettslige rammer tillater. Som en kommer tilbake til, er kjernen i begrunnelsen for ikke å anke at vår prosessordning ikke gir noe effektivt rettsmiddel mot den frifinnende dom i lagmannsretten, etter at saken har blitt behandlet i to instanser (og to ganger i lagmannsretten).

Før en går nærmere inn på ankespørsmålet, vil en innledningsvis presisere at den strenge objektivitetsplikt som i kraft av straffeprosessloven § 55 fjerde ledd påhviler påtalemyndigheten i hele dens myndighetsutøvelse, gjør det nødvendig å foreta en bred og sammensatt vurdering av om det er riktig å anke en frifinnende dom. En rekke ulike hensyn gjør seg her gjeldende. Dette står nødvendigvis i kontrast til en forsvarers eller en bistandsadvokats vurdering av ankespørsmålet, der man står fritt til utelukkende å ha sin klients interesser for øyet. Disse ulike tradisjoner og roller kan bidra til å forklare forskjellen mellom den oppfatning av ankespørsmålet som De offentlig har gitt uttrykk for, og den som det gjøres rede for nedenfor.

GGR007

For at påtalemyndigheten skal kunne finne det forsvarlig og hensiktsmessig å anke en frifinnende lagmannsrettsdom, med de konsekvenser dette har for alle involverte, må grunnkravet være at det er reelle utsikter til at en anke kan føre frem. Det gjelder ikke minst i den foreliggende sak, der skyldspørsmålet allerede er behandlet én gang i tingrett og to ganger i lagmannsrett. Når det er tale om å anke til Høyesterett, må saken dessuten være av en så prinsipiell karakter at Høyesteretts avgjørelse blir retningsgivende også for andre saker.

Etter riksadvokatens syn var det ikke gode nok muligheter til at en anke til Høyesterett kunne føre frem, gitt de begrensninger straffeprosessloven trekker opp for ankebehandlingen i vår øverste domstol. En anke til Høyesterett kan som kjent ikke begrunnes med feil ved bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, og måtte derfor rettet seg mot lagmannsrettens lovanvendelse eller saksbehandling.

For så vidt gjelder lovanvendelsen, må det tas utgangspunkt i den beskrivelse av de tiltaltes subjektive forhold som det bestemmende mindretall bygget på i drøftelsen av skyldspørsmålet og oppreisningskravet. Etter vår oppfatning gir disse premissene – når de leses i sammenheng – åpenbart ikke grunnlag for en domfellelse for grovt uaktsom voldtekt. Til tross for at mindretallets drøftelser er knappe, stenger domsgrunnene heller ikke for en prøving av rettsanvendelsen, sml. straffeprosessloven § 343 nr. 8.

Det er også vanskelig å se at en eventuell saksbehandlingsanke begrunnet med at lagmannsretten ikke vurderte anvendelsen av straffeloven (1902) § 192 fjerde ledd om grovt uaktsom voldtekt, ville kunne føre frem. Selv om det ikke fremgår uttrykkelig av mindretallets votum at bestemmelsen er iaktatt, har mindretallet – som allerede nevnt – lagt til grunn at de tiltaltes atferd ikke utgjorde en slik grov uaktsomhet som utløser krav om oppreisningserstatning. Ved fastleggelsen av det hendelsesforløpet som denne uaktsomhetsbedømmelsen skulle skje på bakgrunn av, la også mindretallet til grunn det mindre strenge sivilrettslige beviskravet. Hensett til at det ikke ble konstatert grov uaktsomhet på dette grunnlag, er det lite nærliggende at en manglende henvisning til § 192 fjerde ledd i forbindelse med drøftelsen av skyldspørsmålet, i seg selv skulle utgjøre en saksbehandlingsfeil. En eventuell feil ville uansett ikke kunne antas å ha innvirket på avgjørelsen, gitt konklusjonen i oppreisningsdrøftelsen.

At domsgrunnene eventuelt ikke skulle være tilfredsstillende med hensyn til *begrunnelsen for bevisresultatet*, er som kjent ikke en absolutt opphevelsesgrunn, og vil som regel heller ikke lede til opphevelse etter straffeprosessloven § 343 første ledd. En anke på dette grunnlag i denne saken, ville etter vår vurdering i realiteten utgjort et angrep på lagmannsrettens bevisvurdering under skyldspørsmålet – og dermed også vært et forsøk på å omgå de skranker som lovgiver har oppstilt for Høyesteretts overprøvingsadgang. Disse begrensningene i Høyesteretts kompetanse – som er ment å rendyrke domstolens rettsutviklende og rettsavklarende rolle – må påtalemyndigheten respektere.

Riksadvokaten er selvsagt kjent med den menneskerettslige utvikling som har ledet til et forsterket krav om at staten skal beskytte enkeltpersoner mot alvorlige integritetskrenkelser fra andre borgere. Det vises særlig til brev herfra i kjølvannet av Rt. 2013 s. 588, som ligger ved for enkel referanse. Men en kan vanskelig se at utviklingen på dette felt gir grunnlag for en plikt for påtalemyndigheten til å anke en dom når det etter en samvittighetsfull vurdering ikke synes å være noen reell mulighet for å vinne frem. Dette må gjelde desto mer i en sak der politiet og påtalemyndigheten grundig har etterforsket de anmeldte forhold, tatt ut tiltale, og irettført saken én gang i tingretten og to ganger i lagmannsretten.

Selv om riksadvokaten selvsagt respekterer den rettskraftige frifinnende dom, ønsker vi avslutningsvis å gi uttrykk for forståelse for den enorme belastning som irettføringen av

saken har påført Andrea Voll Voldum, og anerkjennelse for at hun har vært villig og sterk nok til å medvirke til den offentlige debatt om voldtekt som saken har utløst. Den kritiske oppmerksomhet som på denne måten har blitt rettet mot blant annet en mangel på holdninger og hemninger som bidrar til at voldtekter finner sted, vil i seg selv virke forebyggende. En konstaterer også at saken har utløst en diskusjon om det er riktig å opprettholde lovens krav om et kvalifisert flertall for at domstolen skal kunne avsi en fellende dom, et forslag som det etter riksadvokatens syn kan være grunn til å vurdere nærmere.

Sett hen til den betydelige offentlige interesse for saken, har riksadvokaten funnet det riktig å offentliggjøre dette brevet i sin helhet.

Tor-Aksel Busch

Knut Erik Sæther
ass. riksadvokat

Vedlegg

Påtegning 13. juli 2016 fra Oslo statsadvokatembeter

Påtegning 18. juli 2016 fra riksadvokaten

Riksadvokatens brev 6. mai 2013

Gjenpart til Oslo statsadvokatembeter